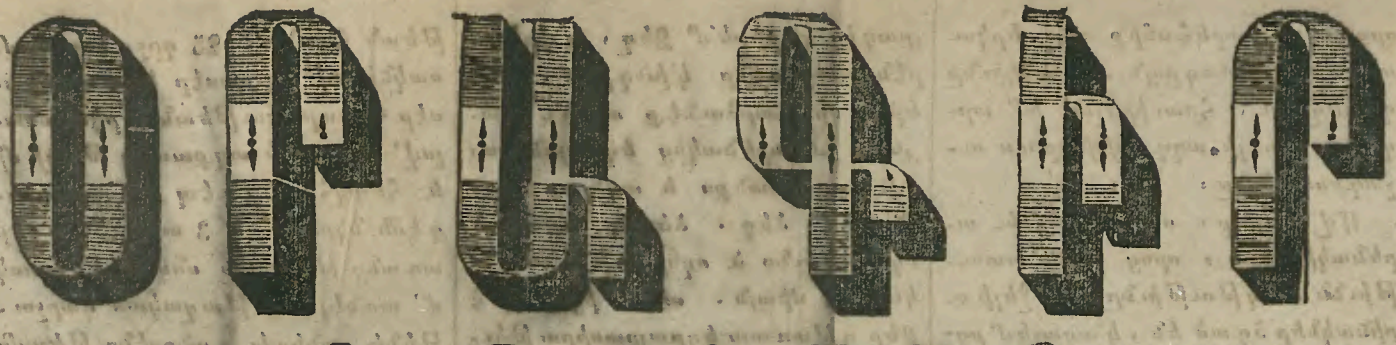

Օրագիրը հրատարակուի ան-
միջ օր ըստ Դիւանի և տե-
ղեքի :
Հարկերը գինն է Պոստի հա-
մար կանխիկ 250 դրոշմ, վա-
ղաւորաց համար կանխիկ 21/2
ժող. ծախի : զոր բաժանորդ
գրուի ուղղութեամբ կը պարտաւո-
րին կամ իրենց ուղղակի մեղ
զրկել և կամ յիշեալ գումարը
վճարելու համար Պոստի մէջ
ցոյց տալ :

Օրագրին համար 1 դրոշմ
կը ծախուի :
Ծանուցանման տողը առաջին
անգամի համար 5 դր. երկ-
րորդին 2 դր. և աւելի, ան-
գամներու համար ուրիշ առ-
կարիւթ իւր կը լըլայ :
Համարը և ուրիշ գրուի իւր
պէտք է զրկել քննադատար
եղանակով : Կոտայիկեան խան 4
թիւ սենեակը : Օրագին խոճա-
սարեանի տնտեսն :

ՕՐԱԳԻՐ

ԵՐՐՈՐԴ ՏԱՐԻ 1744 ՔԵՃԷՊ 17 20ՐԵՔԵԱՐԹԻ 15 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ 1874 ԿԹՈՆ 8 ԱՆԱՅԲԱՆԿԱ 27 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ ԹԻՒ 549

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ 15 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ

ԱԶԳԱՅԻՆ

ՄԱՍԻՍԻ ԳՐԱԿԱՆ ԱՐԺԱՆԻՔԸ
... խմբագիր

Մասիսի գաղափարական արժա-
նիքը շատուց 'ի վեր ճանչցուած էր
աղղին մէջ, բայց դրական արժա-
նիքը այնպէս չէր : Շատերը կը
կարծէին թէ Մասիս' եթէ օրինա-
ւոր գաղափարներու և սկզբնայն
տէր ըլլալէ զուրկ է, բայց դէժ
Հայերէն և Գաղղիներէն լեզուներ-
ը ըստ օրինի գիտնալու մասին ար-
ժանիք մը ունի :

Մասիս իր Սեպտ. 11 շաբաթ ա-
ւար թերթովը ոմանց իր համար
ունեցած ա'ս կարծիքն ալ ստեց,
և հաստատեց թէ ինք' ինչպէս
զո'րկ է իրեն սեփական գաղա-
փարի և սկզբնայն տէր ըլլալէ, նոյն-
պէս զուրկ է նաեւ Հայերէն և
'Գաղղիներէն լեզուներուն գիտու-
թեանը մասին իրեն համար կար-
ծիք եղած օրինաւոր հանուածիքն :

Այսպիսի վարչական գրութեանց
ընդհանուր բաժանմանը մէկն ալ
անոնց կեդրոնացական և Ազգ-
կեդրոնացական ըլլալու յատկու-
թիւնն է : Անոնց մէկուն Եւրոպա-
ցիք «Ամառ-բարիկապիտ» կըսեն,
որ հայերէն կեդրոնացումն, կեդ-
րոնացումն կամ կեդրոնացական
նուիրեն կը թարգմանուի : Իսկ
միւսին «Տնտեսաբարիկապիտ» որ
հայերէն կը թարգմանուի Ազգ-
կեդրոնացումն, Ազգակեդրոնացու-
ցումն կամ Ազգակեդրոնացակա-
նութիւն :

Ազգակեդրոնացականութիւն ըսե-
լը գաւառներու վարչութիւնը Ե-
գիպտոսի, Բուսանիոյ և Սեբասթի-
այի վարչութեանց նման ըլլալ ըսել է,
որոց ներքին և աւանդին գործե-
րը ինքնին անօրինակ չ'ընեն : Բ-
րտա կեդրոնը անոնց վրայ տեսչու-
թեան և հսկողութեան իրաւունք
միայն ունի, անոնց պաշտօնից «ա-
զգիւնասիւս» ըլլալու փոփոխու-
թեանցը չ'ի խառնուի :

Իսկ կեդրոնացականութիւն ըսե-
լը գաւառներու վարչութիւնը
Տաճկաստանի ուրիշ գաւառաց
վարչութեանց նման ըլլալ ըսել է,
որոց ամեն գործերը ուղղակի կեդ-
րոնին Բ- Գրան կողմէն անօրին-
ակ չ'ընեն, պաշտօններն ալ անոր
կողմէնէն չ'արտօնակ «ազգիւնասիւս»
ըլլալու փոփոխութեան մէջ կը
դառնան :

Քաղաքականացան գաւառացի
ընդհանուր տէրութեանց համար,
այս երկու գրութեանց ուր աղէկ
և ուր դէշ ըլլալը քննելու առ այ-
ժմ մեր ազգի համար պէտք չ'է,
բայց սա չափը գիտնալ պէտք է որ
Բուսանիոյ թագաւորին անցեալ տա-
րի ուղղակի Գաղղիոյ վրայ և ա-
նուղղապէս Գերմանիոյ վրայ տա-
րած յաղթութեամբը որով կեդ-
րոնացուց զԳերմանիա' Գերմանա-
կան Կայսերութեան տիրողման
տակ, կեդրոնացականութեան գը-
րութիւնը նոր փայլ մը և աղղե-

ցութիւն առաւ աշխարհիս աղղաց
բոլոր վարչական դասիներուն
մէջ :

Ուրիշ առթիւ ըսած' երբ որ
վարչական գրութիւնը նոյն է, թէ
աղղի մը համար ըլլայ ան, թէ գա-
ւառի մը և թէ թաղի մը, թէ կը-
րօնական և թէ քաղաքական, որ
իրենց կոչմանն ու պաշտօնովը և
մեծ ու փոքր ըլլալովը միայն կը
տարբերին իրարմէ :

Հայերն ալ կրօնական և Ազգա-
կին վարչութիւններ ունին և ու-
նեցած են այդ երկու գրութիւն-
ները ցոյցնող այն երկու բառե-
րուն հարուստէն շատ առաջ : Բայց
այժմ որովհետեւ այդ երկու բա-
ռերը հնարուեցան, Հայերուն ալ
թէ կրօնական և թէ Ազգային
վարչութիւններն անոնց հետ կըր-
նան բաղդատուիլ, և իրօք բաղ-
դատուելով աւելն ճշմարիտ ու խե-
ղահաս Հոյ կրնայ տեսնել որ թէ
Հոյաստանեայց եկեղեցւոյ և թէ
Տաճկաստանի Հոյոց վարչակա-
նութիւնները ազգակեդրոնացա-
կան են և ոչ կեդրոնացական :

Մեղի պէս ընկճեալ աղղի մը
աղղային ամէն սեփականութիւն-
ներն փորձութեան հանդիպող-
ները ուղղելով փորձութեան հա-
ղթիցները նաեւ վարչական գրու-
թեան աղղային սեփականութիւն-
նիս, ժամանակ առ ժամանակ
կեդրոնացականութեան փոխու-
թեան են անոր ազգակեդրոնացա-
կանութիւնը, աղղին մէջէն վարձ-
եալ անձանց ձեռքը :

Այս տեսակ կարգ մը անձինք
եղած են նաեւ վերին քանի մը
տարիէ ի վեր, որ շատ առիթնե-
րու մէջ փորձեցին իրենց այս փոր-
ձը անուղղակի կերպով, բայց բա-
ղաձակ երևան եղած չունէին :

Բայց որովհետեւ անցեալ տարի
Բարիկապ զեղծմամբը իրր թէ ա-
զգակեդրոնացականութիւնը արա-
տաւորեցաւ, և Գերմանիոյ կայս-
րութեան վայելովը կեդրոնացա-
կանութիւնը պանծաց, մեր մէջ
ալ բացարձակապէս երևան հան-
ուեցաւ ու հրապարակ նետուե-
ցաւ կամ' կեդրոնացումն և ապա
կեդրոնացումն ընտրելու խնդիրը :

Իրաւ խնդիրը զընտրողներուն հա-
մար ժամանակը չ'է անոր բերմուն-
քը նպատաւոր էր, բայց սա կայ
որ այդ գրութեանց մէկուն կամ
մէկուն առարկայ ըլլալով վար-
չութիւնը քաղաքական վարչու-
թիւն չ'էր, և ինքիւր լոկ քաղա-
քական գրութեան մը համար չ'էր
կամ լոկ կրօնական վարչական
գրութեան մը համար էր, ինչպէս
է Հոյաստանեայց եկեղեցւոյ վար-
չական գրութիւնը և կամ կրօնա-
կանութեան մը համար, ինչպէս է
Տաճկաստանի Հոյոց վարչական
գրութիւնը, ուստի և որչափ բար-
ձր և համարձակ ելլէր կեդրոնա-
ցականութեան հեղինակներուն
ձայնը, նոյնչափ և թերեւ աւելի
իսկ բարձր և համարձակ կրնար
ելլել նաեւ ազգակեդրոնացականու-

թեան պաշտպաններուն ձայնը
անոր համար առանց խաղի և խա-
բէութեան միջոցներու չ'էին : Եւ
սար որ յաղղէին, ուստի և այս
մասին պէտք եղածը տրամադրե-
ցին :

Հաղի կեդրոնացականութեան
հեղինակները «կեդրոնացումն» և
«ազգակեդրոնացումն» խնդիրը հը-
րապարակ նետեցին, և ահա անոնց
վարձեալ գործիքներն ալ Մասիս
և նմանք սկսան ազգայնել թէ «մի
կրնայ ուրանալ մեր Աղղ. վար-
չութեան կեդրոնականութիւնը»,
և իրօք Բնդ. Ժողովոյ մէջ անխե-
ղութեան կեդրոնականութիւնը,
և իրօք Բնդ. Ժողովոյ մէջ անխե-
ղութեան կեդրոնականութիւնը,
և իրօք Բնդ. Ժողովոյ մէջ անխե-
ղութեան կեդրոնականութիւնը,
և իրօք Բնդ. Ժողովոյ մէջ անխե-
ղութեան կեդրոնականութիւնը,
և իրօք Բնդ. Ժողովոյ մէջ անխե-
ղութեան կեդրոնականութիւնը :

Բայց իրեւ Հոյ մեծ ալ յող-
ուած մը զրկելով պարտք սեպե-
ցինք մեզ և վարչակապիտ այդ բա-
ռերուն իրարմէ ունեցած ապրե-
րութիւնը պարզել : Օրագրի սեպա-
ց թերթին մէջ «կեդրոնացականաց
լուրիւրն իմսը» վերնադրով և ը-
սինք, թէ :

«կեդրոնացումն և կեդրոնակա-
նութիւնն տարբեր բառեր ու բա-
ներ են» :

«կեդրոնացումն» վերացականա-
պէս գրութեան մը համար կ'ըս-
ուի : Իսկ կեդրոնականութիւն
«թանձրացեալ մարմնով մը համար»
«կեդրոնացումն կամ կեդրոնա-
ցականութիւնն բառին Գաղղիերէ-
նը «սանդրալիզացիոն» է, իսկ
«կեդրոնականութիւն» բառին Գաղ-
ղիերէնը «սանթրալիթէ» :

«Այս երկու բառերուն Գաղղիե-
րէնները ինչպէս չ'են կրնար գոր-
ծածուիլ իրարու տեղ, նոյնպէս
«և չ'են կրնար գործածուիլ իրա-
բուր տեղ նաեւ անոնց Հայերէննե-
րը» պէտք չ'է խառնել միմաս-
րէն» :

Մեր այս ըսած ճշմարտութեան
բացատրութիւնն ու յայտարարու-
թիւնը, որ և առանց պարճենա-
լու կըսեմք՝ գիտնական ծառայու-
թիւն մըն էր աղղին, կեդրոնա-
ցականութեան հեղինակներուն և
անոնց բերանը եղող Մասիսի կա-
տարութիւնը կը գրգռէ մեզի դէմ
և տես թէ ինչ կը գրէ Մասիս ա-
նոր հերքում իր վերոյիշեալ թեր-
թին մէջ, ուրքի տակ առնելով
նաեւ իր Հայերէն և Գաղղիերէն լե-
զուաց հմտութեանը մասին ունե-
նալ կարծուած արժանիքը, հան-
դերձ հայհոյութեամբ (որովհետեւ
հայհոյութիւնը Մասիսի զրկին այն
է, անոր կատարութեան արգասի-
քը ու պարտութեան դատակնի-
քը) :

«Այս գիտնական իմաստակն
(մեզի համար կըսէ) հիշողութիւն ա-
ւուր Օրագրով անհնար յող-
ուած մը հրապարակած է, որոյ

մէջ խել մը Հայերէն անճոռնի բա-
ռեր հնարեցին ետեւ, ինչպէս
«կեդրոնացականութիւն», ապա
«կեդրոնացականութիւն», «կեդրո-
նականութիւն» և ինչ, յանդը-
նած է նաեւ իր չը գիտցած Գաղ-
ղիերէն լեզուին մէջ ստանց հա-
մապատասխանող բառեր հնարե-
ցու, ինչպէս «սանթրալիթէ», որ
բնու չ'իայ Գաղղիերէն լեզուին
մէջ» : Մասիս սեպա. 11

Մասիսի այս պարբերութիւնը
փոխանակ մեր գրածներուն հեր-
քում ըլլալու, աւելի մուրհակ մ'է
անոր խմբագրին բնու Գաղղիերէն
և Հայերէն լեզուները չը դիտա-
ւուն :

Գուք էիք կարծեմ, Մ. խմբա-
գիր, որ անցեալները ուրիշ չ'ը-
տեմ որ խմբագրին հետ Գաղղիե-
րէն մասնաբաժան թարգմանու-
թեան մասին վեճ ունէիք, և Մա-
սիս ալ իրեւ ձեռն աւելի Գաղղի-
երէն գիտցող մէկը մէջ մտնելով
դատեցիք կտրեց (1) :

Կը յիշեմ որ դուք «մանտան»
պաշտօնագիր թարգմանած էիք
այսինչը իր երեսփոխանութեան
պաշտօնագիրը կամ արտօնագիրը
մերժեց ըսելով, Մասիս ըսաւ որ
«մանտան» պէտք է պաշտօն թարգ-
մանուի «այսինչը իրերսփոխանու-
թեան պաշտօն մերժեց», բնութիւն
և վեճեց որ ձեր ըսածը սխալ է :

Ես գիտէի որ վաճառականու-
թեան լեզուով «մանտան» ծանուցա-
գիր, յանձնագիր կամ արտօնա-
գիր կրնայ թարգմանուիլ, որով-
հետեւ վաճառականութեան լեզ-
ուաւ մէկէն ունեցած առնելի-

քքս առնելու պաշտօնը երբ քեզի
տամ, զանիկայ քեզի գրով մը կը
յանձնեմ որով կը ծանուցանեմ
վրան առնելիք ունեցած անձին
զայն քեզ հատուցանել : Նոյնպէս
գիտէի նաեւ որ Եւրոպայի մէջ երբ
մէկուն երեսփոխանութեան կամ
ուրիշ պաշտօն իրողն, որով կը
ծանուցուի, և մէկը կ'ապառնէ առ-
նու այն գիրը որ ընդունի կամ
մերժէ իր պաշտօնը : Գիրը չ'առած
'ի համարալը լսելով մերժելու ել-
լով անտեղութիւն է, և պաշտօն-
ները «մեհտէրներու» միջոցով ծա-
նուցանելու գրութիւնը Տաճկաս-
տանի մէջ միայն կայ, որ արեւել-
քին անգիր ժամանակներէն մնա-
ցած կը կարծեմ :

Բայց որովհետեւ ուրիշներուն պէս
ես ալ Մասիսի խմբագրին վրայ
բաւական գաղղիերէն գիտցած ըլ-
լալու նախապաշարումն ունէի և
քովս ալ վարչական բառարան չու-
նէի որ «մանտան» լեզուական լեզ-
ուով ձեր կամ անոր ըսած նշանա-
կութիւնն ունենալով կամ չ'ունենա-
լով նոյնէն, այն ժամանակը, ինչ
մեղքս պահեմ, Մ. խմբագիր, ձեզ
մեղքագրեցի և Մասիսի իրաւունք
տուի ինքնիւրնս : Բայց այս առ-
թիւ կ'ըզամ որ կարծեմ այդ «ման-
տան» բառին խնդրոյն նկատմամբ
ալ ձեր թողութիւնը խնդրելու
պարտաւորութեան մէջ կը դը-
նուի :

(1) Իրր թէ :

Մենք եթէ գաղղիերէն չ'եմք
գիտել, դէժ գաղղիերէն չ'գիտ-
նալին գիտեմք, անոր համար ա-
նոր վերաբերեալ ձան մը գրած
ժամանակին չը հայեցելով իւր կը-
նեմք, և մեր գրին ծայրէն բան
մը դուրս տալէ առաջ նախ՝ զա-
նիկա կը սովորեմք, բայց կ'երեւայ որ
Մասիսի խմբագիրը թէ գաղղիերէն
և թէ հայերէն լեզուները բնաւ
չ'գիտնալէ զատ, իր այդ տղիտու-
թեանը տեղեկալ չ'է, որ կը հա-
մարձակի (կը յանդգնէ չըսելու հոյ-
հոյած չըլլալու և մենք ալ իր առ-
տինքանը ինչպէս չըլլալու համար ո-
րովհետեւ դեռ ապացոյցը մէջ չ'ը-
րերինք) ըսել թէ, «սանթրալիթէ»
բառը գաղղիերէն լեզուին մէջ
«բնաւ չ'իայ և ոչ ալ անոր համար»
«պատասխանող կեդրոնականութիւն»
բառը հայերէնի մէջ, և անոնց
երկուքն ալ մենք հնարած ըլլալ
կ'ամբաստանէ հետեւապէս և իմաս-
տակ կը կ'ընէ զմեզ և անճոռնի ա-
ծականը կուտայ անոնց :

Մենք եթէ ցոյցնեմք որ գաղ-
ղիերէն «սանդրալիթէ» բառը մեր
հնարած չ'է, այլ գաղղիերէն լեզ-
ւին՝ գաղղիական ձեւարանէն իսկ
ընդունուած սեփական մէկ բա-
ռը, նոյնպէս և անոր համապա-
տասխանող «կեդրոնականութիւն»
բառը մեր հնարած չ'է, այլ մե-
նէ առաջ Հոյ գրականութեան մէջ
մենէ հմտաներէն ընդունուած
բառ մը : Մասիսի խմբագիրը մեզի
ընծայած իմաստակ և այլ տխուր-
սը, մենէ կ'առնու և ինքը կը հազ-
նէ արդեօք :

Մասիս եթէ իր տղիտութեանը
տեղեկալ ըլլար և անգամ մը Գաղ-
ղիերէն բառարանները բանալու զի-
ջանէր, ինչպէս են «Տիքսիսէն»
տը լիւքսեմբուրգեան խմբագրի
պետի տեսնէր որ «սանթրալիթէ»
բառը, որ թէ և ինչ չ'ըսեմք, բայց
Գաղղիերէն լեզուին մէջ կայ եղբ-
րայնպէս և եթէ Հ. Մրայիտին Լ-
միսեանի Գաղղիերէն և Հայերէն
բառարանը բանար պիտի տեսնէր
որ այդ Գաղղիերէն բառին Հոյե-
րէնը եղող «կեդրոնականութիւն»
բառին հնարողը մենք չ'եմք :

Կերեւայ որ Մասիսի Գաղղիերէ-
նը դեռ Ազգերեան տղայութեան
մէջ կ'աղղին :

Մասիսի իր վարձեալ սկզբուն-
քը պաշտպանելու համար, իր
վերոգրեալ յանդիմանութիւնը (ի-
րաւամբ ըլլալուն համար ներողա-
միտութիւններ կը խնդրեմ : Մ.
խմբագիր) կընէ անանկ դարու մը
մէջ, և, ուրախ ենք ըսելու, ա-
նանկ աղղի մը առջև, ուր օրօրո-
ցէն իմոց մանուկը բառարաննե-
րու հետ խաղալ կ'սկսի :

Մասիս կամ ինքզինքը կրթիւ-
է, միայն աղղին սկզբնաւ ծառա-
յելու համար, և ահա յոյնծամ
կըլլայ օրինաւոր խմբագիր աղղին,
և կամ զրկել ձգելու է ձեռքէն
Մենք ասկէ աւելի բան մը ըսել
և ասկէ մեծ խրատ մը տալ չ'եմք
ուղեր Մասիսին : Մեր գիտնա-
կութեան գաղղի կըսեմք որ 92

գոյն մեր մէջ անունն՝ և աւագանա-
կան անունն է . ինչ տարբերու-
թիւն մէկ քանի անուամբ մական-
ութեամբ , հայրանուամբ , ցեղան-
ութեամբ մէկտեղ ոտորագրելուն , և
կամ անոնց մէկովը կամ սկզբնա-
տառով միայն ստորագրելուն մէջ ,
Կ. Պոլիս 13 սեպտ. 1871. ԶԳ ՕՆ

Սոյդադ արքային կը տեղեկանամք
որ Պրուսայու առաջնորդ Բար-
թոլոմէոս սրբազան իր բոլոր ուշը
տեղադրել Երկուստ վարժարանաց թէ
նիւթական և թէ բարդական վի-
ճակին զարգացման վրայ դար-
ցուցած ըլլալով , քաղաքին նշա-
նաւոր և գլխաւոր տնտեսական
իր նախագահութեանը տակ ի ժո-
ղով հրաւիրած և զարդացող վիճա-
կին հոն խորհրդածութեան առ-
նակով , ինչ ինչ կանոնական վի-
ճակներու հարկը տեսնուած է
ի գոհունակութիւն ամէն հարգի
արգայնաց :

Նաև ուրախութեամբ կիմանամք
որ , տեղւոյն աղկիւնց վարժարա-
նի Հոսիսիմանց բնկերութիւնն
ալ ժողով մը գումարելով , իր ըն-
կերակցներէն նոր հոգաբարձու-
թիւն մը ընտրած , և վարժարանն
անոր հոգաւորութեան յանձնե-
նելով , ուրիշ կանոնական բարե-
կարգութեանց ալ ձեռնարկած է :
Ասանք լաւ . բայց ո՞ր է Գաւա-
ռական ժողովոյ կազմութիւնը .
վարչութիւնը ինչպէ՞ս իւր հրահան-
դին ու տեսուչը չը դրկէր որ ա-
տոնք ալ կազմուին և առաջնորդա-
կան խնդիրը վերջնաց :

ՀՐԱՆԻՐ ԱՌԱՋԻ ԵՐԱՐԱՐՈՒՄՆԵՐ

Աղբային Ընդհ. ժողովին ի թի-
նիստը տեղի պիտի ունենայ յառա-
ջիկայ ուրբաթ օր 17 սեպտեմբեր
ի Ս. Լուսաւորիչ Եկեղեցին Ղալա-
թիոյ :

Ատենը պիտի բացուի ժամը
5:15 և 6 և 6. Գրուելի 10 ին :
Պարտ անձին կը հարմարիմ ինչե-
ղոնեւ յատկապէս Երեսփոխան է
Ֆինանսներուն թէ՛ առանց հիւան-
դութեան և ճանապարհորդութեան
պատճառի երբեք նիստերէ չպար-
տաւ Քացակոյ եղողը հրաժարեալ
պիտի համարուի Ընդհ. ժողովոյ
որոշման համեմատ :

Ուստի կը հրաւիրեմ զՁեզ գալ
աղբատիրար կատարել Ձեր այս
երեսփոխանական պարտաւորու-
թիւնը :

Մնամ ազօթարար .
ՊԱՏՐԻԱՐԿ Կ. ՊՈԼՈՍՑ
(Սարգսի-Բիւն 4)
11 սեպտ. 1871
Ի Պատրիարքարանի Հայոց .
Կ. Պոլիս .

ԿԱՐԴ ԵՆԴՐՈՑ

1. Վաւերացումն նորընտիր երես-
փոխանաց :
 2. Տնտեսական կանոնադրու-
թիւն :
 3. Համարատուութիւն Աղբ. վար-
չութեան :
 4. Հրաժարումն Աղբ. վարչ. Բաղ
ժողովոյ :
 5. Կեդրոնացումն և ապակեդրո-
նացումն :
 6. Վերաքննութիւն Սահմանադ-
րութեան . — Գրուելի Ա :
 7. Քացակոյ երեսփոխանաց գը-
րուոր դիտողութիւններն ընդու-
նելի պիտի ըլլան , թէ ոչ :
- Ատենապարի Ընդհ. ժողովոյ
Յ. Հ. ՄԵՐԷԷԴ-ԳԱՆԷ .

Հետեւեալ նամակին հրատարա-
կութիւնը խնդրուած է մեռնէ , զոր
հասարակութեան ու շարքութեանը
կը յանձնեմք :

11 սեպտ. 1871 . Կ. Պոլիս .
... Խաւարի .
Ձեզ կը դիմեմ և կը խնդրեմ ,

որպէս զի բարեհաճիք այս երկու
տողս Ձեր լրագրոյն մէկ անկիւնը
գրեւորելու , հրատարակելու իմ ար-
դոյ և սիրելի աղբատիրարութեան ու-
շադրութիւնը :

Ո՞վ Հայեր , ո՞վ իմ աղիւ ա-
րեւակիցներս , որոց բարեւորու-
թիւնն ու գթութիւնը անընդհատ
ընկալեմք ձեզմէն , կ'աղաչեմ ըզ-
ձեզ , վարչիկ մը հաճեցէ՛ք ինձ լսել ,
որ իմ վշտադին ձայնովս և անկա-
րող մարմնովս ձեզ կը պաղատիմ ,
ի սէր Աստուծոյ , մարդկութեան
և մանաւանդ ի սէր աղբութեան
երեսէ մի՛ ձգէք ինչպէ՛ս որ զորմերի
Հայ մը : Ոգնեցէ՛ք իրեն , օգնեցէ՛ք ,
Աստուած ալ ձեզ պիտի օգնէ : —
Ի սկզբան իմ այս աղբատնայն և
պաղատանքս կարգադրած ժամու-
նակին կարելի է զարմանօք հար-
ցունէք թէ , այս ինչ է . այս ալ
նորեւելի ծառայէ իրաւորներու մի-
ջոցաւ աղբատնայն ողորմութիւնը և
գթութիւնը խնդրելու իւր կարօտ .
եւալ և ողորմելի վիճակին համար ,
բայց չէ՛ , աղիւ Հայեր , կաղա-
չեմ , մի՛ ըսէք , մի՛ անարգէք զիս
այս խօսքերուն համար . ես իբր
աղբատնայն չեմ աղաչել
ձեզ , ձեր այն կերպ ողորմութիւ-
նը չեմ խնդրել , զոր դուք առա-
տաձեռնարար կ'հատուցանէք ծոյլ
մուրալիներուն , չէ՛ , ասոնց պէս
չեմ երեսն ձեր առջև :

Ես տնտեսութ ալ չեմ ձեզի ,
չատերերի , զիտեք և տեսած էք ,
զորի աչքի լոյսն և աշխարհի մեծ
տեսարանն , ընկերակալութեանէ՛ս ,
օրն ի բուն կ'ընտրուիմ կ'ընտրեմ
չուկայներու մէջ , «Մանգուլէ» ,

«Օրագիր» , Լա թուրքիս և քոսա-
լով , ոտքերս թէ և կ'իսկին զեր-
կիւր , բայց արտօս որ բաղդը զա-
ցած ըլլալով ինքնի աչաց լոյսը , ոչ
զոր կ'ընամ տեսնել , և ոչ ուրիշ
զորմ մը դործել , բայց միայն իմ
դժբաղդութեան ընկերակցի եղող
ցուպը հրել և պոռալ , «Մանգու-
լէ» , Օրագիր , Լա թուրքիս , Մա-
սիս , և ինչ որպէս զի հացադին
ճարմ և իմ պիտոյքս հոգամ ,
բայց արտօս որ շատեր երես կը
դարձունեն ինձմէ , չեմ լսել ,
չեմ տեսնել , չեմ նայիլ , ի զուր
կը թափառեմ օրն ամբողջ , և իմ
պէտքս ինչ անհոգի անգամ չեմ
կրնար հանել , թո՛ղ թէ ուրիշ
պիտոյքներս հոգալ , վասն զի ես
ալ աչաց լոյսէ դուրկ ըլլալով մէկ-
տեղ՝ այլոց պէս շատ պիտոյքներ
ունիմ , և աւագ որ իմ առջև ալ
երկու ասպարէզ կ'գտնամ գործել
կարենալու , մէջ մը լրագիր ծախել
միւսը , ա՛հ , կ'ամաչեմ արտասա-
նելու մտաւ : ... Ասով մէկ-
տեղ ես լրագրութեան թիւնը նա-
խապարիւ կը ուզեմ և կ'ատեմ
ու կը հետեւեմ մուրացկնութե-
նէ : Երեսփոխ այս աշխարհիս վրայ
ալ ինձի համար տաղտկալի և ա-
մաթալի բան մը կայնէ , այն ալ
մուրացկնութիւնն է . ինչո՞ւ հա-
մար մուրացկան ըլլամ , քանի որ
արդարացի վստահաւ մը պիտի
կարողանամ ապրուստս ճարել եւ
թէ իմ համարին աղբատնայն
կարեկցութեան նայուածք մը ձը-
գէին իմ վրաս :

Այո՛ , աղիւ Հայեր , մտածե-
ցէ՛ք անգամ մը , ինչի պէս աչաց
լոյսէ դուրկ դժբաղդ մը ինչ տը-
կաններու կրնայ հանգիւյլել , ինչ
տոկալի վրանք և վստահութիւն
բու և կուրքու ոտնակոյ ըլլա-
լու . դեռ շատ օր չկայ , որ դեմ-
քոյ կարծի երկաթի մը գործուե-
լով որիւնեւոր մի անօդական մնա-
ցի : Բոլոր տանք , այս վստա-
քին յոնձն առած եմ , որ Հիւս-
րամ և իբր մարդկային ընկերու-
թեան անգամ ըստ իրողման
կատարեմ խոն ինչ ծառայութիւն

լրագիր կը բերեմ Ձեզ , և իրիս-
րէն անոր գինը կ'ընդրեմ . ինչ
երես մի՛ դարձունէք աղիւ Հա-
յեր , իմ արեւակից եղբայրներս ,
իմ պաղատանքս և աղբոս այս
միայն է ձեզ . ձեզմէ սպասած
օգնութիւնս և ողորմութիւնս ա՛յս
կերպ է միայն . ա՛հ , իցէ՛ թէ
Ձեր գթաւատ եղբայրս իրութիւ-
նը և կարեկցի նայուածքն չ'ը-
լանայինք ինձի ի սէր Մարդկու-
թեան , և ի սէր մեր Ս . Կրօնին
Քրիստոնէութեան :

Ուստի կ'աղաչեմ վերջին ան-
գամ . կարեւորեցէ՛ք Ձեր օգնու-
թեան ձեռներն առ իս և գթա-
ցէ՛ք . ես ալ համայն աղբիս հա-
մար մնամ անընդհատ մշտմունչ
աղբատար :

Խ. Ն .

Սարգիս Լաւրաճեան
Յ. Գ. Հոս չեմ մոռնար և չեմ
կրնար մոռնալ Լա թուրքիս Մ .
Խաւարի իմ երեսփոխարար չը-
նորհակալութիւններս մատուցանե-
լու , որ մասնաւոր հոգ և դուր
ունի ինձ համար . շատ հեղ ուր-
ախութեամբ կը լցունէ դժբաղդ սի-
ւորս , երբ քանի մը լրագիր միայն
ծախուի , ասով ինձ կ'աղբալէ ,
նմանապէս սրճափ երախտայաւոր
ըլլալու եմ այն աղիւ և մարդու-
սէր Ֆրանսացոյ ալ , որ գթելով
իմ աղիւկարութեան վրայ՝ կը բա-
րեհաճան իմ ծախած լրագիրներէս
ստանալով ձեռնուր ըլլալ ինձ :
Անհոն չ'նորհակալեմ այն ամե-
նուն , որ զիս կը խղճան և կ'օգնեն
ինձ :
Ն . Ն .

Թօփաքան 10 Սեպտ. 1871 .

Մեծ . Խաւարի .

Հոգաբարձութիւն թաղիս Աղլ .
վարժարանի երրորդ Տարւան
1870 յունիս 1 էն մինչև 1871 մա-
յիս 31 միամեայ մատակարարու-
թեան տպեալ Հաշուեցուցակը գը-
րոյմէջ ներկայեալ կը լինի առ
Ձերդ Աղբատիրութիւն ուղարկել ,
ինչպէ՛ս այն հաշուեցուցակն
յայտնի է , Հոգաբարձութիւնս
խորդ (1870—71) Տարւան մէջ 380
խորդ 25 զրշ . նոց ցրուած տոմսի-
ներէն 44 500 զրշ . և արժեւորմա-
նու տոմսակներէն և աշակերտու-
հաց վաճառուած ձեռագործերէն
դոյացած արդիւնքէն 11 937 զրշ .
13 փարայ ծախք ընելէն , և աշա-
կերտուհաց նիւթական և բարո-
յական պիտոյքն իւրովսնան յան-
ձնաձեւ և հայթայթելէն զատ
րուձելի Օսմ . երկաթուղիաց ար-
ժեւորման ամբողջ վճարելով 10
բաժին գնած և վարժարանիս
սահմանած , նոյնպէս բարերար և
առատաձեռն աղբայնոց ոմանց ,
աղբատնայն իրաւարանի մը և աղ-
բային համարաւոր Ընկերութեան
մը ընդ ամենը 170 հատ Օսմ . քոն-
սուրտէ ըրած նուէրներով վար-
ժարանիս անտրոքներէ հաւայթե-
լով ճօղաւանով արդէն ունեցած
70 հատ քոնսուրտէն 240 հատ
բարձրանալէն զատ 5886 զրշ . 5
փարայ ալ պատրաստ դրամ ու-
նեցած է . դրամական նուէրներէ
զատ բարեխալտոն անձ մ'ալ որ
կ'սկիւն վարձուրի տակ ծածկել
իր ըրած բարիքը 40 ձեռք հան-
դերձ չ'ընել տալով , անցեալ ծը-
նելեան օրերը 40 աղբատնի աշա-
կերտուհաց զգեցուցած է :

Հոգաբարձութիւնս քով աշա-
կերտուհաց ասորեկերտ զանազան
գործերը կան , որոնք յարմար
առ իւր վիճակահանութեան պիտի
դրուին :

Հոգաբարձութիւնս այսու առ-
թիւ այս ամեն բարերարաց իր խն-
դապին շնորհակալութեան երախ-
տադրական հաւատարմ յայտնե-
լով , ինչպէ՛ս նախորդ տարիներ
նոյնպէս և յառաջակող Գ. Տար-
ւայ (1871—72) մատակարարու-

թեան համար , 25 զրշ . նոց տոմ-
սակներով աղբատն և ուսումնա-
սէր հասարակութեան ներկայանա-
լով՝ այդպիսի աղբատնի թաղի մը
և հետզհետէ դէպ ի յառաջա-
դէմն նկատու և 3 տարիէ ի վեր
առանց թաղային մատուկէ ստակ
մ' առնելու և թաղական վարչու-
թեան անկախ տնօրէնութեամբ
կառավարուող այդպիսի վարժա-
րանի մը վրայ նորա բարերար օ-
ժանդակութիւնը նաև ձեր պատ-
ուական Որդարոյն միջոցաւ կը
խնդրէ . Որդ համար՝ և ձեզ իսկ ,
Մեծ . Տէր , կանխաւ իր շնորհա-
լիւր կը յայտնէ :

Հոգաբարձութիւն
Թօփաքանի Աղլ . վարժ .

ԳԱՂԱՔԱԿԱՆ

ԳԱՂԱՔԱԿԱՆ ՊԱՏԵՐԱԶՄԱԳՆՈՑՆ
ԻՆՉ ԲԱՆԵՐՈՒ ՍԱՀՄԱՆՈՒՄ
ԸԼԼԱՐ

Հիմայ որ պատերազմի տուգան-
քին մէկ մեծագոյն մասը՝ այն է
1 500 000 000 Փրանք Գաղղիոյ կող-
մանէ վճարուած է , հարկաւոր է
գինեալ թէ ինչ բաներու կը գոր-
ծածուն այդ ստակները :

Սոյն նիւթ այն վրայոք թայմը ը-
րագրոյն Բրուսիացի թշնամիցը
հետեւեալ կը գրէ :

Նախ և առաջ 325 000 000 Փր .
Աղլաի երկաթուղիները դնելու
ստակն ըլլալով , ամբողջ գումարէն
պէտք է լինել , որ ատեն կը մը-
նայ 4 175 000 000 Փրանք , որ
313 000 000 թաղիս հաւասար է :
Այս ստակէն 4 000 000 թաղիս գը-
րապետաց և 4 000 000 ալ պատե-
րազմին մէջ նիւթապէս վաճառող
Հանտուէրի և պահեստի դօրաց
նպաստ ըլլալու յատկացեալ է :
Երկու միլիոն թաղիս ալ Գաղղի-
աէն արտաբուեալ Գերմանացոյ
պիտի բաշխուի , 7 000 000 թաղիս
արշաւանքի ժամանակ բռնուած
և նաւահանքի տնտեսութեան մէջ բան-
տարկուած նաւերուն տիրոջը յառ-
կացուած է և 20 000 000 թաղիս
չափ գումար մ'ալ Աղլաի և Լօ-
րէնի բնակչացը պիտի բաշխուի ի-
րենց վաճառներուն և պատերազմի
զաշտին մէջ թէ Գաղղիացոյ և
թէ Գերմանացոյ համար հայ-
թայթուած պաշարին փոխարէն :

Աստիճայ աւելցնելու է նաև Ալ-
գաս և Լօրէնի երկաթուղիաց նորոգ-
մանը համար պէտք եղած 5 000 000
թաղիս և ահա վերջին պատե-
րազմին երեսն տեղի ունեցած ա-
ղետները մասամբ դարմանելու հա-
մար 42 000 000 թաղիս գումար մը
վաճառած պիտի ըլլամք :

Մնացած 271 000 000 թաղիս
Կառավարութիւնը Երեսփոխանին
մէկ նոր որոշմանը համեմատ 240
000 000 թաղիս հիւանդներու իբրեւ
թոշակ սեզականերու պարտաւոր
է , բայց որովհետեւ ամբողջ դու-
մար մէկանց պէտք չէ , և որով-
հետեւ Գերմանիոյ միւս կառավա-
րութիւններն կուզեն իրենց պատե-
րազմի ծախքներուն մէկ մասը դարձ-
եալ ստանալ , այնպէս տնօրէնուած
է որ առ այժմ միայն 31 000 000
թաղիս թոշակի յատկացուի և մնա-
ցորդ 24 000 000 թաղիս բաշխուի :

Բաժանուելու իւրաքանչիւր կա-
ռավարութեան կողմանէ հանուած
մարդոց թիւնը համեմատ եղած է :
Ուրիշ բառերով ըսեմք . Բրու-
սիա կամ որ աւելի ճիշդ է՝ ըսել ,
Հիւսիսային Գերմանական Գաշխա-
րութիւնը ամբողջին 5/6 ը կընդու-
նի , և մնացած 1/6 ը Պաղարոյ ,
վիրթեմպերի , Պապենի և Հէսի
Հարաւային կիսոյն մէջ պիտի բաժ-
նուի , որք պատերազմէն առաջ
զատ բաժնեւոր ունէին :
Այսպէս 200 000 000 թաղիս

Հիւսիսային Գերմանիոյ մնալով ,
պատերազմի դանձը զարգացնե-
լու և պատերազմի պարտքին մէկ
մասը չ'ընելու պիտի գործածուի .
Պատերազմի գանձը աղէկ տե-
ղեկութիւն առնուած է որ 30
000 000 թաղիս գումարի կը հա-
նի : Իսկ զաւրով պատերազմի պարա-
քին 35 000 000 թաղիս բաժնե-
ւաներ վերջին մէկ քանի շաբաթ-
ւան մէջ վճարուեցան : 68 000 000
թաղիս ալ փետրուարի 1 ին հա-
տուցանելի մնաց , և 17 000 000
թաղիս գումար մը ներկայ տարւոյս
չը պարտութեան է պիտի վերցուի :

Ա. Ն. Գ. Լ. Ի. Ա.
Գերմանիոյ և Գաղղիոյ վերջին
պատերազմի իր խել մը անանու-
նելի արդիւնքներուն հետ մեկտեղ
արդիւնք մ'ալ ունեցու որ միւս
ներէն մեծ և նշանաւոր է :

Այս արդիւնքը անդրկալան ազ-
գին կառավարական վիճակին ըզ-
դալի փոփոխութիւնն է , որ Երու-
պակեան խաղաղութեան երաշխա-
ւորութեանը համար Գերմանիոյ
մեծնալէն , Հոլովի խաղաղ մա-
րաքաղաքն ըլլալէն , և Ռուսիոյ
Սեւ-Շրովու նկատմամբ ըրած շա-
հէն աւելի կարեւոր և կենսական
խնդիր մ'է :

Անդրիս որ Եւրոպական մեծ
տեղութեանց ամբողջութիւնը կաղ-
մող մէկ զօրաւոր մասն է , այսօր
Գաղղիոյ անկմամբ այնպիսի ճիշ-
նաժամ մը մէջ կը գտնուի , որ
ամբողջ Անդրկալոյ տագնապն ու
Եւրոպացոյ զարմանքը դրուած
է :

Կառավարութեան ղէկը դորձա-
ծող անձինք զորի՛ք այն ամեն կա-
րեւոր հանգամանքներէն , որովք
նախկին պաշտօնաւոր զարգարեալ-
երկրին բարեբաւութեան տալա-
հոյութիւնն էին , ոչ միայն Գեր-
մանիոյ մեծնալէն , ոչ միայն վիտ-
սեցիին իրենց , այլ իրենց ընդու-
նած խիստ չ'ընդունեալ հետեւե-
թեամբ պատերազմի ամէն ան-
հաւանական դարձուած խաղա-
լիկ գտնուեցան , միւս երկրին
պահածալի վիճակը հասոյցին այն
աստիճանին , որու վրայ առաւել
կը կարեկցին Եւրոպական աղբո-
քան որչափ աշխարհէր հարեկցիլ
անկեալ Գաղղիոյ վրայ :

Անդրիոյ խորհրդարանի վարիչ
անդամաց մէկ մեծ սխալն այն եղաւ
որ Գաղղիոյ հասարակութիւնը անգամ
ներուն առատ թողուցին իր երկիրն .
ուր ամեն կողմանէ խուռն բաղմու-
թեամբ դիմեցին ապստամբ , և
համախմբուեցան այն կեդրոնը , որ
հաւանական իսկ իր զօրութեան ու
արգելաւորութեանը թէ թաղաւոր-
եան կ'ապաստէր գործողութեան
պատեհ առթիւն :

Անդրիոյ դորձաւորաց գանձէր
որ այս կեդրոնին զօրութիւնը կը
բաղկացնէր . ասի մինչդեռ մէկ կող-
մանէ Անդրկալան երկրին տիրողը
կառավարչական անձանց անկարո-
ղութիւնը գիտելով պատեհու-
թեան մը դեմադին կ'ապաստէր ,
միւս կողմանէ Գաղղիական Հասա-
րակութիւնը անդամաց և գլխաւոր-
ներու իրենց բոլորտիքը համախմբ-
ելով այդ պատեհութեանը աւելի
յուսատու կերպով մը պատրաս-
տեց , և այսօր ալ ևս որոշուած է որ
յիշեալ դորձաւորաց կազմած այն
աշագին ու զօրաւոր Միջաղբային
ընկերութիւնն իր առաջին տեսա-
րանը ներկայացնէ Անդրիոյ տկար
հոյին վրայ :

Գաղղիացիք առաւել քան զԱնդ-
րիացիս կ'աշխատին այս տեսարա-
նին ներկայացմանը , զի անով մի-
այն յայտնուեցան պատեհ իրենց կայս-
րը , պատեհ իրենց աղբային պաշտ-
պանութեան ժողովոյ վարիչ ան-
դամները , որք իրենց տեսնու հա-

ԻԼԱՆԱԹ

Լրագրող տղարանը՝ Երասուխան Խան Թիւ 4-5՝ տիրութեան տալագրական օրինաց համաձայն, հայերէն տառերով, գիրք, տետրակ, յայտարարութիւն, նամակ, ընդհանուր, տոմար, անդորրագիր, հարսանաց և նմաներու հրատարակութիւն, ածանցողով և մացուր կերպով տալագրութեան պատրաստ ըլլալուն, հրատարակողը պարտաւոր է ամեն անգամ տալագրութեան պէտք ունենալ:

Երևոտասարդ մը կուզէ տունը մէջ կամ թէ վաճառականի քով ըստ պատահարութեան ընել կուզէ Օրագրի սենեակէն տեղեկութիւն կրնայ տալ:

ԴԱՍԱԽՈՍՈՒԹԻՒՆ
Գաղղիներէն, Գերմաններէն, և Իտալներէն և Անգլիներէն ընդունուող և նորահա համարակալութեան Երասուխան Խան Դ. 14:

Թուրքներէն և Տօնարակալութեան բաւական համար կրնայ տալագրութեան համար մը կը փախալ թէ Կ. Պօլսոյ և թէ գաւառաց մէջ առեւտրական գործով պաշտօն մը վարել:

Պէտք ունեցողը Օրագրոյ գրասենեակէն կրնայ տեղեկութիւն ստանալ:

Օրոտուի Մովսէսեան վարժարանի համար գոհացուցիչ ամսականադրատու մը կուղղուի որ զիտցած ըլլայ հայերէն, գաղղիներէն և իտալերէնով և վարժարանի մը մէջ աւանդելու ուսումններ:

Աւելի տեղեկութիւն առնելու դիմել պէտք է գրիմէ Կէտիկ-բաշա Կիւրքչիլի փողոց վարժարան աղայի տունը Պիւլիսի Կիւրքչիլի:

Մամաթիատա Ա. Մ. Մինա սըրաբնատա, ինչնտէ պիտի ստարանը պուրճան 200 զիւրա պիտի զըմա արտա սալըդ օրոտուրտան, թալիպի օրանլարըն սապըդ Մամաթիա միջլարը Էնուր աղաեա վէ Մահմուտ բաշա պաշլընտա Թօհաֆֆօ ճանիկ աղայա միւրաճաւթ կըմէլէրի:

Ն Ո Ր

ԳԱՍԱԳԻՐԲ

ԱԶԳԱՅԻՆ ՊԱՏՄՈՒԹԵԱՆ
Երկ. Ա. Ա. Սուրենեան էֆէնտի հեղինակութեամբ և Գործատէր ընկերութեան երկրորդ Գործն երկր 139 երեսէ բաղկացեալ համառօտ Հայոց Պատմութիւն մ'է, որ կը պարունակէ նաև մինչև 1871 թուականը տեղի ունեցած Աղղվիճակի ու Նշանաւոր դէպքերը: Կը ծախուի 'ի գին 5 ղշ:

ԳԻՐԱՅՈՒ Ի ՎԱՏԻԿԱՆ
ՀԵՂԻՆԱԿՈՒԹԻՒՆ
ՎԻՔԹՈՐ ՀԻՆԿՈՒ

Գործատէր ընկերութեան Գործն ըլլալով թէպէտ փոքրիկ բայց ընթերցանութեան արժանի տետրակ մ'է. Կը ծախուի ամէն գրաւաճառաց քով:

Ի գին 1/4 մէճիւ:

Ս. ՊԵՏՐՈՍԻ

ԿԵՂԻՍ Ս. Թ. Ո. Ռ. Ը
ՏԵՏՐ ԵՐԿՐՈՐԴ
12 երեսէ բաղկացեալ տետրակ մ'է, Կը ծախուի գրաւաճառաց քով 'ի գին 40 փարայ:

ԲԱՐԱՍԼԱԼ

Ուսումը Երկրի միջոցով տնտեսական հարցերի պիտի ընդհանուր թէպէտ անտէր պիտի պէտքը ստանալ:

Բարեաւ գրքի մ'ըլլալով կը ծախուի քովը Հայ գրաւաճառաց քով:

ՔԵՐԱԿԱՆ

ՀԱՅԵՐ ԳՐՈՎ ԵՒ ՀԻՆ ՈՃՈՎ
ՆՈՐ ՏՊԱՐՈՒԹԻՒՆ ԱՐԱՄԵԱՆ

Պատկերապարզ, գեղաւոր, ընտիր թղթի վրայ, որ կը պարունակէ 36 երես:

Գին 100 հատի 25 ղշ:

Կը ծախուի Ի Գրատան Փարիզու Զագմագըրար եօղուշու, Թիւ 6, Ակոբեան Խան, վերնայարի, Թիւ 13:

Շատ գնողներու համար բուն գնոյն վրայ զեղելով լայ ըստ քանակութեան:

ՍԷՐ ՄԻՇԼԷԻ

Այս օգտակար և հետաքրքրական գրքին տալագրութեան աւարտելը մօտ ըլլալով անոր բաժանորդ ըլլալ ցանկացողներուն իմաց կը տրուի թէ՛ մինչև 26 ըրտետուն տալագրութիւն բաժանորդութիւն կընդունուի մէկ արծաթ մէճիւրէի Պօլսոյ ամեն Հայ գրաւաճառաց քով, ճէզլէճեան տալարան 'ի Խուսուֆեան Խան: Իսկ այնուհետև բաժանորդութիւն չընդունուիր բայց եթէ 30 ղշ: Ի:

Խրաքանչիւր տետրը միշտ 40 փարայ է:

ՔԵՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ

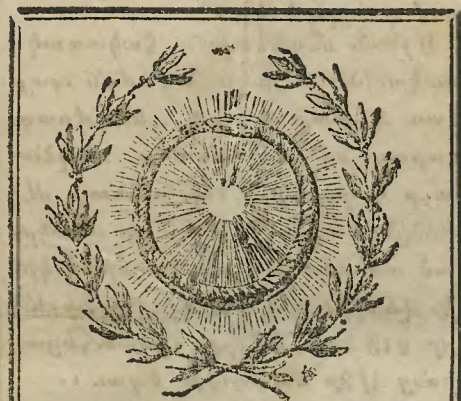
ՊԱՐՍԿԵՐԷՆ ԼԵՂՈՒԻ
ՀԱՅ ԵՒ ՊԱՐՍԿԱ ՏԱՌԵՐՈՎ
Յօրինալ

Ի ՄԵՆ. ՓԵՏՐՈՍԻԱՆ ՊԱՏՈՒԹԻՒՆ

ԳԵՂԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

ՀԱՅ. ՅՈՐԷ. ԳԱՂ. ՏԱՃ.
Այս գեղապարկութիւնը մինչև հի-

մա գտնուածներուն մէջ կատարելագործեալը կրնայ սեպուիլ, և գինն ալ գործոյն ընդարձակութեամբ նայելով խիստ ածանցիկն է զուրուշ: Կը ծախուի Գաֆեանի գրատունը:
Վերոյիշեալներէն դպրոցներու համար շատ առնողներուն 0/0 10 ղշով կ'ըլլայ:

SUN FIRE OFFICE
LONDON
ՍԵՆ ՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ
ԵԱՆԿԸ ԻՉԻՆ
ՍԻՆՈՒԹԱ ԳՈՒՄԱՆԵԱՍԸ

Իշուր գումարան, Երասուխան 1710 տէ թէճիւր օրանմուշ օրուշ, էվ, էլեա, վէ էպիլէյի սայիւր, հէր ճիւնէմթա, ֆապրիպայա եախապարտա տալիւրէպթար, լիմանլարտա պուրճան կէմիլը, վէ տէրունիտէլ մայլը, եարլմադտա վէ եախաթ թամիր օրանմուշտա պուրճան կէմիլը վէ զայրիւրմ վէ զայրիւրմ, եանիլնա գարար սիլ կուրթա թիմէ, քէզա գարար վէ գիւեան սաաթընտա էտէմէլ ինչն Խան Խոթ:

Սիւրբթայա գումար իսթէյէնլըրէ զօպլըզ օրադ ինչն, ինարար դա. յիթ էնլէն ֆիւթ ինչն ալընմադտա տըր:

Զարաթիւտ օրանլարն գումարան եալմէլըրտուն Գալթատա Բէրէմէլ բաղարընտա Ն. 24 Մ. Հանա օտ Պանլ ինչն, վէ գումարաններն Ա. ճէնթինէ միւրաճաւթ կըմէլէրի:

NORTH BRITISH AND MERCANTILE
INSURANCE COMPANY
A. D.
1809
ԵԱՆԿԸ ԻՉԻՆ ՍԻՆՈՒԹԱ
ՆՈՐԹ Զ ՊՐԻԹԻՇ ԵՆՏ ՄԷՐԵԸՆԹԱՅԼ
ՍԻՆՈՒԹԱ ԳՈՒՄԱՆԵԱՍԸ
(Լր. Ինչ.)
Ասըլ սերմայէ 2,000,000
Շիմուլէտէ, քէտրտան արթըրընլ 3,094,940
Գումարաններն երլըդ իրաւոր 900,000
Իշուր գումարանայ 1809 տա, Եանի պուրճան 62 սէնէ
էվլէլ թէճիւր օրանմուշ օրուշ, վէ քէտրտան սերմայէսինտէն
մատտէ քէտրտան արթըրընլ պիլիւր մէպլըլ ինչն տիւնեա-
նըն էն պիլիւր չիւրթթիւրէնիս օրապընա կէմիլը տըր:
Կէրէք էհալինն քէտրտան մաղադալընտա, վէ կէրէք իս-
թանալ վէ Գալթատա կիւրիւրթիւրտէ պուրճան մայլէլի,
վէ կէրէք էվ, մաղադա վէ էպիլէյի սայիւր վէ էլեա, քէզ-
լըրտէ վէ եախաթ չէհիւ ինչնտէ սիկուրթա ինչն վէ ինչն ինչն
Խոթ:

Սիւրբթա թաթմադ իսթէյէնլըրէ, Գալթատա Գեորդ
պէյ Խանընտա Ն. 9, մէլըր գումարանեա թարաֆընտան
գումարէթը քէտրտան պուրճան աճէնթի Մ. ՈՒԻԼԻՍԻ Ր.
ՍՈՒԱՆ ա միւրաճաւթ կըմէլէրի:

ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ

ԱԶԱՏՈՒԹԵԱՆ ՀԱՅԵՐՈՅ
Ի ԶԵՆԱՅ ԳՕԶԱՆԵԱՆՅ

27 երեսէ բաղկացեալ փոքրիկ գրքի մ'է, ամեն աղղի աղղայնոց ընթերցանութեան արժանի. Կը ծախուի Պօլսոյ քովը գրաւաճառաց քով 'ի գին 4 ղուրուշ:

ՄԻՆՅՈՒՆ-ԻՆԻԼԻՆԻՍ

Ասոր գինն ալ 28 ղուրուշէն բա-
րեարքի մը ճեռնտուութեամբ, ղուրուշի ինչն է:

ԱՊԱՅՈՅՑ

ՍՈՒՐԵԼԱԳԻՐ ԱՆԵՆԴՈՒԹԵԱՆ

ՅԱՂԱԳՍ ՍՈՒՐԵ ԱՍՏՈՒՄ
ԽԱՅԵՐՈՅ ԵՐԿԵԼՈՅ

Գրեալ
Ի ԹԱԳԵՆՍ ՄԻՇԼԷՆԵԱՆ
Հոռմէական ողղոյն դէմ միջոց
անտրակ մի է գին 60 փարա: Կը
ծախուի 'ի գրատան Գաֆեանի:

ՇԻՐԲԷԹԻ ԽԱՅՐԻՅԷ

ՊՈՂԱԶ ԻՉԻՆ ԻՇԼԷՆ ՎԱՐՈՐԼԱՐԸ ՎԱԳԹԸ ՀԱՐԱՐԷԹԼԷՐԻ

ԲԱԶԱՐ ԿԻՆԷԼԷՐԻ ՊՈՂԱԶ ԻՉԻՆԷՆ ԲԷՐԵՐԻԹԷ		ԻՆԷՆ ՎԱՐՈՐԼԱՐ	
1871 ՄԵՐԵԹԷՐ 12 ԲԱԶԱՐ ԻՆԷՆԷՆ ԻՆԷՆԷՆ		ԲՈՒՄԷԼԻ ՎԷ ԱՆԱՏՈՐ ԳԵՐԵԼԱՐԸ ՊԻՐԻԹԷՐԷ	
12 15	Պէյլըրտէրտէն Թարապեա, Եէնիքէյ, Էմիլիէն, Բ. Հիսար	1 45	Պէյլըրտէրտէն Թարապեա, Եէնիքէյ, Էմիլիէն, Բ. Հիսար
12 30	Պէյլըրտէրտէն Թարապեա, Եէնիքէյ, Էմիլիէն, Բ. Հիսար	2 15	Պէյլըրտէրտէն Թարապեա, Եէնիքէյ, Էմիլիէն, Բ. Հիսար
1	Պէյլըրտէրտէն Թարապեա, Եէնիքէյ, Էմիլիէն, Բ. Հիսար	2 45	Պէյլըրտէրտէն Թարապեա, Եէնիքէյ, Էմիլիէն, Բ. Հիսար
12 45	Պէյլըրտէրտէն Թարապեա, Եէնիքէյ, Էմիլիէն, Բ. Հիսար	1 45	Պէյլըրտէրտէն Թարապեա, Եէնիքէյ, Էմիլիէն, Բ. Հիսար
1 45	Պէյլըրտէրտէն Թարապեա, Եէնիքէյ, Էմիլիէն, Բ. Հիսար	2 15	Պէյլըրտէրտէն Թարապեա, Եէնիքէյ, Էմիլիէն, Բ. Հիսար
2 15	Պէյլըրտէրտէն Թարապեա, Եէնիքէյ, Էմիլիէն, Բ. Հիսար	2 45	Պէյլըրտէրտէն Թարապեա, Եէնիքէյ, Էմիլիէն, Բ. Հիսար
2 45	Պէյլըրտէրտէն Թարապեա, Եէնիքէյ, Էմիլիէն, Բ. Հիսար	4 50	Պէյլըրտէրտէն Թարապեա, Եէնիքէյ, Էմիլիէն, Բ. Հիսար
4 50	Պէյլըրտէրտէն Թարապեա, Եէնիքէյ, Էմիլիէն, Բ. Հիսար	5 45	Պէյլըրտէրտէն Թարապեա, Եէնիքէյ, Էմիլիէն, Բ. Հիսար
5 45	Պէյլըրտէրտէն Թարապեա, Եէնիքէյ, Էմիլիէն, Բ. Հիսար	4	Պէյլըրտէրտէն Թարապեա, Եէնիքէյ, Էմիլիէն, Բ. Հիսար
4	Պէյլըրտէրտէն Թարապեա, Եէնիքէյ, Էմիլիէն, Բ. Հիսար	5 45	Պէյլըրտէրտէն Թարապեա, Եէնիքէյ, Էմիլիէն, Բ. Հիսար
5 45	Պէյլըրտէրտէն Թարապեա, Եէնիքէյ, Էմիլիէն, Բ. Հիսար	6 15	Պէյլըրտէրտէն Թարապեա, Եէնիքէյ, Էմիլիէն, Բ. Հիսար
6 15	Պէյլըրտէրտէն Թարապեա, Եէնիքէյ, Էմիլիէն, Բ. Հիսար	7 45	Պէյլըրտէրտէն Թարապեա, Եէնիքէյ, Էմիլիէն, Բ. Հիսար
7 45	Պէյլըրտէրտէն Թարապեա, Եէնիքէյ, Էմիլիէն, Բ. Հիսար	8 45	Պէյլըրտէրտէն Թարապեա, Եէնիքէյ, Էմիլիէն, Բ. Հիսար
8 45	Պէյլըրտէրտէն Թարապեա, Եէնիքէյ, Էմիլիէն, Բ. Հիսար	9	Պէյլըրտէրտէն Թարապեա, Եէնիքէյ, Էմիլիէն, Բ. Հիսար
9	Պէյլըրտէրտէն Թարապեա, Եէնիքէյ, Էմիլիէն, Բ. Հիսար	9 45	Պէյլըրտէրտէն Թարապեա, Եէնիքէյ, Էմիլիէն, Բ. Հիսար
9 45	Պէյլըրտէրտէն Թարապեա, Եէնիքէյ, Էմիլիէն, Բ. Հիսար	11	Պէյլըրտէրտէն Թարապեա, Եէնիքէյ, Էմիլիէն, Բ. Հիսար
11	Պէյլըրտէրտէն Թարապեա, Եէնիքէյ, Էմիլիէն, Բ. Հիսար	1 50	Պէյլըրտէրտէն Թարապեա, Եէնիքէյ, Էմիլիէն, Բ. Հիսար
1 50	Պէյլըրտէրտէն Թարապեա, Եէնիքէյ, Էմիլիէն, Բ. Հիսար	2	Պէյլըրտէրտէն Թարապեա, Եէնիքէյ, Էմիլիէն, Բ. Հիսար
2	Պէյլըրտէրտէն Թարապեա, Եէնիքէյ, Էմիլիէն, Բ. Հիսար	2 50	Պէյլըրտէրտէն Թարապեա, Եէնիքէյ, Էմիլիէն, Բ. Հիսար
2 50	Պէյլըրտէրտէն Թարապեա, Եէնիքէյ, Էմիլիէն, Բ. Հիսար	3	Պէյլըրտէրտէն Թարապեա, Եէնիքէյ, Էմիլիէն, Բ. Հիսար
3	Պէյլըրտէրտէն Թարապեա, Եէնիքէյ, Էմիլիէն, Բ. Հիսար	5 50	Պէյլըրտէրտէն Թարապեա, Եէնիքէյ, Էմիլիէն, Բ. Հիսար
5 50	Պէյլըրտէրտէն Թարապեա, Եէնիքէյ, Էմիլիէն, Բ. Հիսար	4 50	Պէյլըրտէրտէն Թարապեա, Եէնիքէյ, Էմիլիէն, Բ. Հիսար
4 50	Պէյլըրտէրտէն Թարապեա, Եէնիքէյ, Էմիլիէն, Բ. Հիսար	6	Պէյլըրտէրտէն Թարապեա, Եէնիքէյ, Էմիլիէն, Բ. Հիսար
6	Պէյլըրտէրտէն Թարապեա, Եէնիքէյ, Էմիլիէն, Բ. Հիսար	7 50	Պէյլըրտէրտէն Թարապեա, Եէնիքէյ, Էմիլիէն, Բ. Հիսար
7 50	Պէյլըրտէրտէն Թարապեա, Եէնիքէյ, Էմիլիէն, Բ. Հիսար	9	Պէյլըրտէրտէն Թարապեա, Եէնիքէյ, Էմիլիէն, Բ. Հիսար
9	Պէյլըրտէրտէն Թարապեա, Եէնիքէյ, Էմիլիէն, Բ. Հիսար	9 15	Պէյլըրտէրտէն Թարապեա, Եէնիքէյ, Էմիլիէն, Բ. Հիսար
9 15	Պէյլըրտէրտէն Թարապեա, Եէնիքէյ, Էմիլիէն, Բ. Հիսար	10	Պէյլըրտէրտէն Թարապեա, Եէնիքէյ, Էմիլիէն, Բ. Հիսար
10	Պէյլըրտէրտէն Թարապեա, Եէնիքէյ, Էմիլիէն, Բ. Հիսար	10 50	Պէյլըրտէրտէն Թարապեա, Եէնիքէյ, Էմիլիէն, Բ. Հիսար
10 50	Պէյլըրտէրտէն Թարապեա, Եէնիքէյ, Էմիլիէն, Բ. Հիսար	10 50	Պէյլըրտէրտէն Թարապեա, Եէնիքէյ, Էմիլիէն, Բ. Հիսար
10 50	Պէյլըրտէրտէն Թարապեա, Եէնիքէյ, Էմիլիէն, Բ. Հիսար	11	Պէյլըրտէրտէն Թարապեա, Եէնիքէյ, Էմիլիէն, Բ. Հիսար
11	Պէյլըրտէրտէն Թարապեա, Եէնիքէյ, Էմիլիէն, Բ. Հիսար	11	Պէյլըրտէրտէն Թարապեա, Եէնիքէյ, Էմիլիէն, Բ. Հիսար
11	Պէյլըրտէրտէն Թարապեա, Եէնիքէյ, Էմիլիէն, Բ. Հիսար	11 50	Պէյլըրտէրտէն Թարապեա, Եէնիքէյ, Էմիլիէն, Բ. Հիսար
11 50	Պէյլըրտէրտէն Թարապեա, Եէնիքէյ, Էմիլիէն, Բ. Հիսար	ՃՈՒՄԱ ԿԻՆԷԼԷՐԻ ՄԱՏԱՑԱ ՀԱՐԻՄ ՎԷ ՍԱԼԱՑԱՐ ԻՍԿԷԼԷՐԻՆԷ	
		ԻՇԼԷՆ ՎԱՐՈՐԼԱՐ	
		1871 ՄԵՐԵԹԷՐ 15 ԲԱԶԱՐ ԻՆԷՆԷՆ ԿԻՆԷԼԷՐԻՆԷ ԻՍԿԷԼԷՐԻՆԷ	
1	Հարթ իսկէլէսինտէն Սարաճաղա ողղաւարտը (բաղարտէն մատտ)	2 50	Հարթ իսկէլէսինտէն Սարաճաղա ողղաւարտը (բաղարտէն մատտ)
2 50	Հարթ իսկէլէսինտէն Սարաճաղա ողղաւարտը (բաղարտէն մատտ)	3 50	Հարթ իսկէլէսինտէն Սարաճաղա ողղաւարտը (բաղարտէն մատտ)
3 50	Հարթ իսկէլէսինտէն Սարաճաղա ողղաւարտը (բաղարտէն մատտ)	4 50	Հարթ իսկէլէսինտէն Սարաճաղա ողղաւարտը (բաղարտէն մատտ)
4 50	Հարթ իսկէլէսինտէն Սարաճաղա ողղաւարտը (բաղարտէն մատտ)	10	Հարթ իսկէլէսինտէն Սարաճաղա ողղաւարտը (բաղարտէն մատտ)
10	Հարթ իսկէլէսինտէն Սարաճաղա ողղաւարտը (բաղարտէն մատտ)	11	Հարթ իսկէլէսինտէն Սարաճաղա ողղաւարտը (բաղարտէն մատտ)
11	Հարթ իսկէլէսինտէն Սարաճաղա ողղաւարտը (բաղարտէն մատտ)	2 15	Հարթ իսկէլէսինտէն Սարաճաղա ողղաւարտը (բաղարտէն մատտ)
2 15	Հարթ իսկէլէսինտէն Սարաճաղա ողղաւարտը (բաղարտէն մատտ)	5 15	Հարթ իսկէլէսինտէն Սարաճաղա ողղաւարտը (բաղարտէն մատտ)
5 15	Հարթ իսկէլէսինտէն Սարաճաղա ողղաւարտը (բաղարտէն մատտ)	9	Հարթ իսկէլէսինտէն Սարաճաղա ողղաւարտը (բաղարտէն մատտ)
9	Հարթ իսկէլէսինտէն Սարաճաղա ողղաւարտը (բաղարտէն մատտ)	9 45	Հարթ իսկէլէսինտէն Սարաճաղա ողղաւարտը (բաղարտէն մատտ)
9 45	Հարթ իսկէլէսինտէն Սարաճաղա ողղաւարտը (բաղարտէն մատտ)	10 45	Հարթ իսկէլէսինտէն Սարաճաղա ողղաւարտը (բաղարտէն մատտ